

Målnummer: 1724-13**Avdelning:** 1**Avgörandedatum:** 2014-08-22**Rubrik:** Fråga om marknadsavgränsning för tillträdesskyldigheten till nätinфраstruktur samt villkor för nätinфраstruktur tillträde. Begreppet tillträde till nät kan även omfatta skyldighet att nyanlägga fiber. Ålagda skyldigheter har ansetts proportionerliga.**Lagrum:**

- 1 kap. 1 § och 2 §, 4 kap. 4 §, 8 § och 13 a §, 5 kap. 8 §, 8 kap. 5 § och 6 § lag (2003:389) om elektronisk kommunikation
- 32 kap. 5 § rättegångsbalken (1942:740)
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter, ändrat genom direktiv 2009/140/EG (tillträdesdirektivet)
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster ändrat genom 2009/140/EG (ramdirektivet)
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 om tillträde till accessnät
- Kommissionens rekommendation av den 11 februari 2003 om relevanta produkt- och tjänstemarknader inom området elektronisk kommunikation vilka kan komma i fråga för förhandsreglering enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster
- Kommissionens rekommendation av den 17 december 2007 om relevanta produkt- och tjänstemarknader inom området elektronisk kommunikation vilka kan komma i fråga för förhandsreglering enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster
- Kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster 2002/C165/03

Rättsfall:

- EU-domstolens avgörande den 19 juni 2014 i mål C-556/12, TDC A/S v Teleklagenævnet
- RK 2009:4
- RK 2011:2
- RÅ 2005 ref. 33

REFERAT

Marknaden för elektronisk kommunikation består av ett antal olika delmarknader. Lagen om elektronisk kommunikation ger Post- och telestyrelsen (PTS) möjlighet att fastställa dessa delmarknaders omfattning. Om PTS gör bedömningen att det finns konkurrensproblem på en viss marknad, kan myndigheten besluta att införa en så kallad förhandsreglering. Syftet med förhandsregleringen är att främja konkurrensen. Förhandsregleringen innebär vanligen att den aktör som har ett betydande marknadsinflytande åläggs olika skyldigheter som aktören måste iaktta när den agerar på marknaden. EU-

kommissionen (kommissionen) har utfärdat en rekommendation, som PTS måste beakta, om vilka relevanta produkt och tjänstemarknader som kan komma i fråga för förhandsreglering.

Marknaden för bredbandstjänster är en sådan delmarknad som kan behöva en särskild reglering för att det ska kunna uppstå en effektiv konkurrens. För att säkerställa att konkurrensen fungerar har kommissionen i sin rekommendation identifierat två grossistmarknader som har betydelse för konkurrenssituationen på slutkundsmarknaden för bredbandstjänster. Dessa båda är marknaden för fysiskt tillträde till nätinfrastuktur i grossistledet via en fast anslutningspunkt (marknad 4) respektive bredbandstillträde i grossistledet, som omfattar icke-fysiskt eller virtuellt tillträde till nät, inbegripet bitströmstillträde, via en fast anslutningspunkt (marknad 5). De nationella regleringsmyndigheterna bör därför analysera båda dessa grossistmarknader ur ett nationellt perspektiv. Det överklagade beslutet i detta mål gäller enbart marknad 4.

För att operatörerna på bredbandsmarknaden ska kunna konkurrera med varandra om att nå slutkunderna - som är de som betalar för operatörernas tjänster - är den fysiska tillgången till bredbandsnät avgörande. Det finns en stor mängd olika nätägare på den svenska marknaden, varav många är små och saknar marknadsinflytande. Det kan emellertid uppstå konkurrensproblem om stora aktörer både har äganderätten till nät och samtidigt erbjuder bredbandstjänster till slutkunderna. Aktörerna är alltså på samma gång aktiva som operatörer på slutkundsmarknaden och på den mellanliggande grossistmarknaden som tillhandahållare av nät. Nätägaren kan då ha intresse av att stänga ute andra operatörer från det egna nätet eller att sätta priserna på sådant sätt att konkurrerande operatörer i sin tur inte kan erbjuda slutkunderna konkurrenskraftiga priser.

PTS beslut avser nätinfrastrukturtillträde till bl.a. ledningar. Ledningarna kan vara av olika typ. I Sverige är kopparkabel eller optisk fiber vanligast. Skyldigheterna i den del av PTS beslut som överklagats till kammarrätten gäller tillträde till så kallad svart fiber (ledning av optisk fiber, men utan den utrustning som gör det möjligt att sända ljuspulssignaler genom ledningarna).

PTS beslutade den 24 maj 2010 att avgränsa den relevanta marknaden för nätinfrastrukturtillträde (marknad 4) på visst sätt. PTS fastställde även att TeliaSonera AB (TeliaSonera) hade ett betydande inflytande på den i beslutet definierade marknaden, och därmed var en s.k. SMP-operatör (SMP - significant market power). PTS beslutade samtidigt att införa ett antal skyldigheter, nr. 1-14, för TeliaSonera.

TeliaSonera överklagade beslutet och anförde att vissa av skyldigheterna skulle upphävas respektive ändras eftersom de enligt bolaget stred mot lagen (2003:384) om elektronisk kommunikation, LEK och de bakomliggande EU-direktiven.

Förvaltningsrätten i Stockholm (mål nr 34132-10, Enander (ordförande) och Clémentz, samt särskilda ledamöterna Holm och Veiderpass), biföll i dom den 22 februari 2013 TeliaSoneras talan avseende skyldighet 3 a i det överklagade beslutet, men avslog överklagandet i övriga delar.

I kammarrätten yrkade TeliaSonera att domstolen skulle undanröja förvaltningsrättens dom och förordna om följande justeringar i PTS beslut:

a) I skyldighet 2 i det första stycket efter "tillträde till" skjuta in orden "abonmentledningar i form av", ändra det första ordet "anslutningspunkt" till "nätanslutningspunkt" och upphäva orden "eller motsvarande anslutningspunkt",

i) i andra stycket punkten a, i första och tredje punktsatserna ändra ordet "anslutningspunkter" till "nätanslutningspunkter" och upphäva andra och fjärde punktsatserna,

ii) i andra stycket punkten f i första hand upphäva orden "och nyanläggning av abonnentanslutningskabel", och i andra hand begränsa denna nyanläggning till längst 30 meter,

iii) upphäva andra stycket punkterna g och h,

b) i skyldighet 4 andra stycket punkten c begränsa skyldigheten till indragning av kabelförbindelser för backhauländamål, samt

c) i skyldighet 9 första stycket upphäva punkten 6.

TeliaSonera begärde dessutom att förhandsavgörande från EU-domstolen skulle inhämtas för att avgöra omfattningen av begreppen tillträde till nät och tillhörande installation.

PTS bestred bifall till överklagandet.

TeliaSonera hänvisade till vad som anförts tidigare och anförde sammanfattningsvis följande.

Det är huvudsakligen tre skyldigheter i skyldighetsbeslutet som är oförenliga med LEK. Det är de skyldigheter som avser tillträde till sådan optisk fiber som enligt TeliaSonera inte ingår i den marknad som PTS har fastställt i beslutet. Vidare är det de skyldigheter som avser krav på nyanläggning av fiber samt slutligen den skyldighet som ger andra operatörer möjlighet att använda TeliaSoneras telestationer för andra syften än för vad TeliaSonera anser utgör nätinфраstruktur.

Marknadsavgränsning gällande tillträdesskyldigheten till nätinфраstruktur - tillträde till optisk fiber

De överklagade skyldigheterna avser tillträde till fiberförbindelser som inte ingår i den relevanta marknaden som PTS har fastställt i skyldighetsbeslutet, dvs. marknaden för nätinфраstruktur tillträde. Skyldigheterna är därför oförenliga med 1 kap. 2 § och 4 kap. 4 § LEK.

De skyldigheter i skyldighetsbeslutet det är fråga om avser tillträde till fiberförbindelser mellan:

1. TeliaSoneras stationsnod/Kc-nod och samtliga anslutningspunkter som är anslutna, eller kan anslutas genom en mindre anpassning, till denna nod (första punkt-satsen i skyldighet 2 andra stycket punkten a).
2. TeliaSoneras stationsnod/Kc-nod och samtliga skarvpunkter som är anslutna, eller kan anslutas genom en mindre anpassning, till denna nod (andra punkt-satsen i skyldighet 2 andra stycket punkten a).
3. En skarvpunkt och samtliga anslutningspunkter som är anslutna, eller kan anslutas genom en mindre anpassning, till den för anslutningsnätet gemensamma stationsnoden/Kc-noden (tredje punkt-satsen i skyldighet 2 andra stycket punkten a).
4. En i anslutningsnätet belägen anslutningspunkt och samtliga anslutningspunkter som är anslutna, eller kan anslutas genom en mindre anpassning, till den för anslutningsnätet gemensamma stationsnoden/Kc-noden (fjärde punkt-satsen i skyldighet 2 andra stycket punkten a).

Den fastställda marknaden omfattar tillträde till fiberförbindelser mellan en nätanslutningspunkt och den nätägande operatörens anslutningspunkt för aktiv transmissionsutrustning i närmast följande nod. Det innebär att fiberförbindelser enligt punkten 1 ovan ingår i marknaden enbart om förbindelsen ansluter till en nätanslutningspunkt. Detsamma gäller förbindelser under punkten 3. Fiberförbindelser som inte ansluter till en nätanslutningspunkt

faller utanför marknaden.

En fiberförbindelse som terminerar i en skarvpunkt (punkt 2) faller alltid utanför marknaden eftersom en skarvpunkt inte kan vara nätanslutningspunkt. Bortsett från fiberförbindelser som ska ingå på marknaden enligt punkterna 1 och 2, ingår övriga förbindelser som omfattas av punkten 4 ovan inte i marknaden, även om de är etablerade mellan nätanslutningspunkter. Accessnätet kan bestå av flera olika nätdelar där ägandeförhållandena kan skilja sig åt på vägen. Samtliga nätelement kan däremot inte bli föremål för en tillträdesskyldighet. Nätelementet måste dessutom vara anslutet till en nätanslutningspunkt för att kunna vara en kundunik förbindelse. I de fall TeliaSonera använt ett enda fiberpar mellan stationsnoden och ett flerfamiljshus, har den aktiva utrustningen placerats i fastighetens källare där fastighetsnätet kopplas in. Äger TeliaSonera fastighetsnätet från källaren till nätanslutningspunkten i varje lägenhet, föreligger en skyldighet för TeliaSonera att ge tillträde till förbindelserna mellan utrustningen i källaren och nätanslutningspunkten i respektive lägenhet. Från utrustningen i källaren kan operatören begära att hyra backhaul av TeliaSonera. Om fastighetsnätet ägs av fastighetsägaren eller av en annan operatör än TeliaSonera kan TeliaSonera inte åläggas att hyra ut dessa förbindelser i fastighetsnätet. TeliaSoneras fiberförbindelse mellan stationsnoden och tillträdespunkten i fastighetens källare omfattas inte av den fastställda marknaden eftersom den inte är en kundunik förbindelse. Tillträde till fastighetsnät kan i sådana fall beviljas med stöd av 4 kap. 13 a § LEK.

Avgörande för frågan om skyldigheterna går utanför den fastställda marknaden är hur PTS marknadsavgränsning ska tolkas. PTS menar att nätet i ett flerfamiljshus mellan en kopplingspunkt i källaren och lägenheterna, det s.k. fastighetsnätet, normalt inte skulle vara en del av det allmänna kommunikationsnätet och hänvisade till uttalanden i förarbetena till LEK vilka i sin tur hänvisade till uttalanden i förarbetena till dåvarande telelagen (1993:597). Det framgår dock inte av de förarbetsuttalanden som PTS hänvisade till att fastighetsnätet inte normalt är en del av det allmänna kommunikationsnätet, snarare tvärtom, (se t.ex. uttalandet i förarbetena till telelagen att mindre fastighetsnät i stort är tillståndsfria även om de anses ingå i ett allmänt tillgängligt telenät [prop. 1992/93:200 s. 99]).

Detsamma gäller enligt nu gällande reglering. Ett allmänt kommunikationsnät definieras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster ändrat genom 2009/140/EG (ramdirektivet) som "ett elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster som är tillgängliga för allmänheten och som stöder informationsöverföring mellan nätanslutningspunkter". Ett nät inuti ett flerfamiljshus som möjliggör för lägenhetsinnehavarna att via detta nät kommunicera med omvärlden genom telefoni och bredband är enligt TeliaSonera ett allmänt kommunikationsnät enligt denna definition. Eftersom nätanslutningspunkten är "den fysiska punkt vid vilken en abonnent ansluts till ett allmänt kommunikationsnät" och fastighetsnätet är en del av det allmänna kommunikationsnätet är nätanslutningspunkten därför belägen i lägenheten och inte i källaren.

Samma slutsats följer även av att fastighetsnätet är en del av accessnätet (prop. 2010/11:115 s. 79 f). Enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter, ändrat genom direktiv 2009/140/EG (tillträdesdirektivet) utgör accessnätet "den fysiska förbindelse som förbinder nätanslutningspunkten med en korskoppling eller likvärdig facilitet i det fasta allmänna elektroniska kommunikationsnätet". Eftersom fastighetsnätet ingår i accessnätet kan nätanslutningspunkten inte vara placerad i källaren utan den måste finnas i den lägenhet där abonnenten ansluts till det fasta allmänna kommunikationsnätet.

Slutsatsen är att nätanslutningspunkten finns hos slutkunden (lägenheten, villan eller företaget) och det finns inget utrymme att ansluta slutkunden till det allmänna kommunikationsnätet vid någon annan punkt än vid nätanslutningspunkten. Detta följer även av en tolkning av marknadsavgränsningen enligt sin ordalydelse, främst genom att en av kärnegenskaperna som enligt beslutet karaktäriserar marknaden är ett kundunikt tillträde till infrastruktur i syfte att etablera en digital anslutning mellan slutkundens fasta nätanslutningspunkt och operatörens egna tjänstenät (skyldighetsbeslutet, s. 102).

Det finns ett uttalande i skälen till skyldighetsbeslutet som skulle kunna ge stöd för PTS uppfattning att PTS tänkt sig en vidare omfattning av marknaden än vad som framgår av ordalydelsen, dvs. även omfatta fiberförbindelser som ansluter till en punkt i källaren till flerfamiljshus (skyldighetsbeslutet, s. 99). Fiberförbindelser som terminerar i en punkt i källaren till flerfamiljshus är avsedda att betjäna samtliga boende i huset. Fibern är således inte kundunik och anslutningspunkten i källaren är inte en nätanslutningspunkt. Operatören har genom tillträdet till en sådan fiberförbindelse inte fått tillgång till slutkunden. Uttalandet strider därmed både mot ordalydelsen i marknadsavgränsningen och mot andra uttalanden i beslutsskälen. Uttalandet tillkom dessutom först i den slutliga lydelsen av skyldighetsbeslutet och har därför inte varit föremål för nationellt samråd eller notifiering med kommissionen.

Det är den marknadsavgränsning som PTS har fastställt i beslutet som ska tolkas. Det är "ordvalet i den grå boxen" som utgör beslutet enligt 8 kap. 5 § LEK om marknadsavgränsning. Slutkundens fasta anslutningspunkt ska alltså enligt beslutets ordalydelse vara en nätanslutningspunkt. En sådan punkt är inte definierad i beslutet eller närmare förklarad i skälen till beslutet och behöver därför bli föremål för tolkning.

Sammanfattningsvis bör begreppet nätanslutningspunkt, i avsaknad av andra hållpunkter, tolkas i enlighet med hur det definieras i LEK och bakomliggande EU-direktiv. De omtvistade förbindelserna är inte kundunika, och de ger inte ett kontrollerat (ekonomiskt eller tekniskt) tillträde för den tillträdande operatören att etablera ett eget transmissionssystem genom att ansluta transmissionsutrustning till fysisk infrastruktur (skyldighetsbeslutet s. 102). Operatören måste dessutom också ansluta sig till det av fastighetsägaren ägda fastighetsnätet. PTS beskriver detta i skyldighetsbeslutet (s. 71).

Med hänsyn till den restriktivitet som kammarrätten anvisat för tolkning av skyldighetsbeslut är det ingen tvekan om att de överklagade skyldigheterna faller utanför den fastställda marknaden (RK 2009:4).

Enligt regelverket måste visserligen inte den marknadsavgränsning som PTS fastställer överensstämma med kommissionens rekommendation. Om PTS fastställer en från rekommendationen avvikande marknad krävs bl.a. att en substitutionsanalys görs, vilket inte har skett.

PTS påstår att kommissionen nu har bekräftat att även de överklagade fiberförbindelserna omfattas av marknad 4. PTS avser förmodligen kommissionens uttalande i det brev som ingivits i målet i förvaltningsrätten. Kommissionen har dock inte bekräftat att de överklagade fiberförbindelserna omfattas av marknad 4. Det kommissionen bekräftar i brevet är att sådana i brevet angivna FTTB-förbindelser ("Fiber to the Building") kan ingå i marknaden under förutsättning att det finns stöd för detta i en "sound substitutability analysis" av den befintliga nätarkitekturen i en viss medlemsstat. Vad kommissionen avser med FTTB-förbindelser framgår av brevet. Det är sådana kopparförbindelser som SMP-operatören har fibererat fram till källaren medan den återstående delen av förbindelsen inuti fastigheten fortfarande ägs av SMP-operatören och består av det traditionella kopparnätet. De skyldigheter som överklagats avser inte tillträde till sådana FTTB-förbindelser, utan sådana som

varken börjar eller slutar i en nätanslutningspunkt, dvs. den punkt där abonnenten befinner sig (villan, lägenheten eller företaget) och som ansluts till ett fastighetsnät som fastighetsägaren eller någon annan än SMP-operatören äger.

Nyanläggning av fiber - skyldighet 2 andra stycket punkterna f, g och h samt skyldighet 9 första stycket punkten 6

Varken i direktivregleringen eller i LEK och dess förarbeten finns enligt TeliaSonera något stöd för PTS att ålägga SMP-operatören en så långtgående skyldighet som ett krav på att faktiskt nyanlägga infrastruktur åt andra operatörer där SMP-operatören inte har något befintligt nät. Skyldigheterna ska därför upphävas. Som en konsekvens av detta bör även skyldighet 9 första stycket punkten 6 upphävas.

Av intresse för prövningen av denna fråga är att en likartad skyldighet är föremål för prövning i dansk domstol. SMP-operatören TDC A/S ålades av den danska regleringsmyndigheten att tillhandahålla nödvändiga mindre anpassningar till sina nät t.ex. i form av nedgrävning av en abonnentanslutningskabel (längst 30 meter) i accessnätet, dvs. mellan distributionspunkten och slutkunden. TDC har invänt att skyldigheten inte omfattas av artikel 12 jämförd med artiklarna 2 och 8 i tillträdesdirektivet. Den danska domstolen har beslutat att inhämta ett förhandsavgörande av EU-domstolen (mål C-556/12).

Tillhörande installationer - skyldighet 4 andra stycket punkten c

Enligt skyldighet 4 andra stycket punkten c ska TeliaSonera möjliggöra att samlokaliserade operatörer i rimlig omfattning kan dra in egen eller annans kabelförbindelser för anslutning till samlokaliserad utrustning.

Kammarrättens dom i mål RK 2011:2 bör uppfattas så att även särskilda villkor i avtal om ett tillträde till eller en tillhörande installation, som faller inom ramen för direktivet, är förenliga med regleringen om villkoren är proportionerliga och har det angivna syftet. I detta mål ifrågasattes inte själva syftet utan bara PTS befogenhet att ålägga skyldigheten att tillämpa avtalsviten i avtalet med grossistkunden om grossistabonnemang. I det nu aktuella målet däremot är omständigheterna annorlunda. Nu gäller frågan i vilken omfattning PTS har befogenhet att ålägga TeliaSonera skyldigheter i form av tillhörande installationer enligt 4 kap. 8 § LEK och artikel 12 tillträdesdirektivet. Artikel 12 jämförd med artikel 8, definitionerna i artikel 2 tillträdesdirektivet samt tillhörande installation i ramdirektivet ställer upp gränser för vad som är möjligt för PTS att ålägga en SMP-operatör, utöver krav på syfte och proportionalitet. I annat fall säkerställs inte direktivets harmoniserande syfte, jfr 1 kap. 1 § LEK enligt vilket syftet med lagen uppnås främst genom att den internationella harmoniseringen främjas.

Förvaltningsrätten har dragit alltför långtgående slutsatser av kammarrättens dom RK 2011:2. I det målet var förutsättningen att tillträdesskyldigheten höll sig inom ramen för direktivet. Det vore orimligt och felaktigt om prövningen av en skyldighets förenlighet med tillträdesdirektivet begränsas till en bedömning av om skyldigheten är proportionerlig och har till syfte att den tillträdande operatören ska kunna tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. Med en sådan tolkning blir alla möjliga skyldigheter förenliga med direktiven bara de är proportionerliga och har rätt syfte och direktivtexterna blir i stor utsträckning meningslösa. Utöver kravet på proportionalitet och syfte måste skyldigheten också kunna inordnas inom de ramar som följer av EU-direktiven och LEK.

Samlokalisering faller under begreppet tillhörande installation i 4 kap. 8 § LEK. När PTS meddelade skyldighetsbeslutet definierades begreppet i 1 kap. 7 § LEK som en "anordning, funktion eller annat som inte utgör men har samband med en elektronisk kommunikationstjänst eller ett elektroniskt kommunikationsnät, och som möjliggör eller stöder den tjänsten eller ett tillhandahållande av

tjänster via det nätet". Med hänsyn till placeringen av begreppet tillsammans med tillträdesskyldigheten i 4 kap. 8 § LEK (och i artikel 12 i tillträdesdirektivet) som en tillhörande installation är det rimligt att dra slutsatsen att skyldigheten att tillhandahålla tillhörande installationer bara gäller om operatören också hyr ut en koppar- eller fiberförbindelse i SMP-operatörens accessnät som är ansluten till den aktuella telestationen.

Mot denna bakgrund är det inte möjligt att ålägga TeliaSonera en skyldighet att ge utrymme till en telestation för utrustning som operatören tänker ansluta till ett accessnät som någon annan än TeliaSonera äger eller kontrollerar. Det blir inte någon skillnad om utrustningen redan finns på plats i telestationen på grund av att operatören även hyr tillträde till TeliaSonerans accessnät i området. Tillhörande installationer ska stödja och möjliggöra tjänster som är baserade på det reglerade tillträdet, inte tjänster som operatören tillhandahåller via andra accessnät. Regleringen ger därmed inte operatörerna någon rätt att utnyttja TeliaSonerans lokaler för andra syften än att hyra tillträde till TeliaSonerans accessnät. Av skyldighet 4 första stycket i skyldighetsbeslutet framgår även att TeliaSonera ska tillhandahålla "tillträde till tillhörande installationer, dvs. samlokalisering och övriga relevanta installationer som utgör en förutsättning för [att] nätinfrastrukturtillträde ska kunna realiseras."

En skyldighet som möjliggör för operatörerna att använda egen eller annans kabelförbindelser för att realisera en backhaulförbindelse är däremot ett proportionerligt villkor i anslutning till skyldighet 3.

Kammarrätten bör därför begränsa skyldigheten till backhauländamål. Vid en sådan utformning finns inget behov av att begränsa skyldigheten till en rimlig omfattning.

PTS vidhöll sitt beslut samt vad myndigheten anfört i yttranden till förvaltningsrätten. Myndigheten anförde sammanfattningsvis följande.

Marknadsavgränsning gällande tillträdesskyldigheten till nätinfrastruktur - tillträde till optisk fiber

Enligt LEK och det bakomliggande EU-rättsliga regelverket har PTS frihet att i marknadsanalyser avgränsa relevanta produktmarknader med hänsyn till de förhållanden som råder på den svenska marknaden. PTS ska enligt 8 kap. 5 § LEK vid sin analys beakta de rekommendationer och de riktlinjer för marknadsanalys som EU-kommissionen utfärdar, men den slutliga produkten kan ändå avgränsas annorlunda såväl när det gäller vilka produkter som omfattas som den geografiska omfattningen. Det är alltså inte ett krav enligt LEK eller det europeiska regelverket att PTS produktmarknadsavgränsning överensstämmer helt med den som kommissionen fastställt i sin rekommendation (jfr punkterna 18 och 22 i kommissionens riktlinjer för marknadsanalyser och bedömningen av företags inflytande på marknaden 2002/C165/03). Något annat krav på vad produktmarknaden får eller inte får innefatta torde heller inte finnas enligt regelverket så länge det rör sig om relevanta elektroniska kommunikationstjänster och marknadsanalysen är motiverad och utförd på ett korrekt sätt.

Den marknadsavgränsning som PTS har gjort framgår av det överklagade beslutet. PTS har notifierat sin marknadsavgränsning till kommissionen i enlighet med gällande regler. Kommissionen har inte framfört några invändningar kring den marknadsavgränsning som PTS har gjort. PTS har även samrått om utkastet med marknadens aktörer.

PTS marknadsavgränsning har, på samma sätt som kommissionens marknad 4, sin grund i LLUB-förordningen från år 2000 ("Local loop unbundling"), förordning (EG) nr 2887/2000 och kommissionens rekommendation från år 2003 om relevanta marknader och den teknikutveckling som skett sedan dess. Som en följd av bl.a. teknikutveckling har kommissionen utfärdat en ny rekommendation om relevanta marknader som är teknikneutral. Marknad 4 har

på grund av att den gjorts teknikneutral fått en annan lydelse än motsvarande marknad i 2003 års rekommendation. Den avser dock att möjliggöra tillträde till samma flaskhalsresurs som tidigare, nämligen den del av nätet, oavsett om det består av fiber eller konventionella abonnentledningar av metall, som motsvaras av sträckan mellan slutkunden och telestationen i det gamla telenätet.

För närvarande pågår ett tekniskifte där en allt större del av trafiken går genom en fiberbaserad infrastruktur. Accessnätet kan således komma att delas upp i mindre sträckor som består av antingen fiber eller koppar. Denna utbyggnad påverkar inte bara den flaskhals som regleringen syftar till att öppna upp. PTS måste därför kunna reglera tillträde till såväl hela nätsträckan mellan slutkunden och telestationen som mindre delar därav. Det är just vad PTS har gjort i det överklagade beslutet och det är också vad kommissionen har avsett när marknad 4 fastställdes som relevant för reglering.

PTS marknadsavgränsning tar sikte på samtliga nätförbindelser som en grossistkund kan komma att behöva för att upprätta en bredbandstjänst mellan en telefonstation (eller motsvarande nod i ett fiberbaserat nät) och slutkunden. Det framgår såväl av beslutets ordalydelse i den grå boxen på sidan 9 som i avsnittet 4.1.2.1 på sidan 99 att marknaden omfattar även förbindelser som inte sträcker sig ända hem till slutkunden utan slutar i en annan punkt i byggnaden. Det är inte möjligt att isolerat, med hänsyn till ett ordval i den grå boxen, tolka marknadsavgränsningen på ett annat sätt än vad som framgår av skälen för beslutet och av vad som rimligen kan ha avsetts. Vid en läsning av beslutet som helhet inklusive beskrivningen av bredbandsnäts uppbyggnad och förutsättningarna för att tillhandahålla bredbandstjänster, marknadsanalysen, skyldigheterna om tillträde till fiberbaserade nät och den allmänna motiveringen av beslutet i övrigt råder det ingen tvekan om att PTS avsett att reglera en marknad som omfattar även den typ av fiberförbindelser som är omtvistade i målet.

De överklagade skyldigheterna att tillhandahålla tillträde till optisk fiber faller inom ramen för den marknadsavgränsning PTS har gjort.

Nyanläggning av fiber - skyldighet 2 andra stycket punkterna f, g och h samt skyldighet 9 första stycket punkten 6

Med anledning av det TeliaSonera nu anför om oklara förutsättningar för skyldigheterna vill PTS poängtera att det framgår av beslutet att skyldighet 2 andra stycket punkten h tar sikte på skyldigheten 2 andra stycket punkten g, att tillmötesgå en rimlig begäran att i vissa situationer nyanlägga svart fiber. För dessa skyldigheter gäller prisreglering enligt skyldighet 9 första stycket punkten 6. Skyldigheten att nyanlägga abonnentanslutningskabel i skyldighet 2 andra stycket punkten f är en del av skyldigheten att tillhandahålla svart fiber, för vilken skyldigheten att tillämpa kostnadsorienterad prissättning (skyldigheten 9 i övrigt) är tillämplig.

Tillhörande installationer - skyldighet 4 andra stycket punkten c

Av kammarrättens mål RK 2011:2 framgår att begreppet tillträde enligt tillträdesdirektivets definition inte innefattar endast tillgängliggörandet av faciliteter och tjänster utan också de villkor på vilka detta ska ske. Det kan dock finnas en begränsning såtillvida att såväl tillgängliggörandet som villkoren ska ha till syfte att den tillträdande operatören ska kunna tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. Villkor som tillgodoser detta syfte är därmed definitionsmässigt en del av begreppet tillträde.

För att nätinфраstruktur ska kunna realiserats krävs att TeliaSonera också ger grossistkunder tillträde till andra faciliteter än bara det egna nätet. Av den anledningen har TeliaSonera i skyldighet 4 andra stycket punkten c ålagt att i viss utsträckning lämna tillträde till faciliteter såsom telestationen, teknikskåp, kraft och kyla m.m. När det gäller telestationen innebär TeliaSoneras skyldighet

förenklat bl.a. att företaget ska hålla den tillgänglig för andra operatörer så att t.ex. samlokalisering av utrustning är möjlig. PTS har i skyldighet 4 andra stycket punkten c ställt villkor för tillgängliggörandet som innebär att den samlokalisering kund inte får nekats att dra in egen eller annans kabelförbindelse i telestationen och ansluta den till den samlokalisering utrustningen. På samma sätt som avtalsviten är ett villkor för tillgängliggörandet av den tillhörande installationen, är skyldighet 4 andra stycket punkten c i detta fall ett villkor för tillgängliggörandet av den tillhörande installationen, dvs. telestationen och möjligheten till samlokalisering. Bedömningen av om villkoret kan anses vara befogat måste således göras enligt samma systematik som i avtalsvitesmålet.

Det är ett rimligt och proportionerligt villkor som behövs för att nätinfrastruktur tillträde ska vara en användbar och konkurrenskraftig produkt. Detta villkor är nödvändigt för att stärka konkurrensen på marknaden så att det på sikt ska vara möjligt att häva förhandsregleringen av marknaden. Ett av syftena med villkoret är att det ska motivera till investeringar i nya nät och därigenom minska tillträdande operatörers beroende av TeliaSoneras utbyggnadstakt av fiber. Förutsättningarna för övriga operatörer att anlägga egna accessnät skulle försämrats märkbart om de inte skulle tillåtas koppla in dessa nät i TeliaSoneras telestationer eller motsvarande kopplingspunkter.

Kammarrätten i Stockholm (2014-02-24, Wahlqvist, Linder och Edwardsson (referent), samt de särskilda ledamöterna Hallén och Andersson), yttrade i deldom den 24 februari 2014:

1. Frågorna i målet

Frågan i målet är om det finns skäl att upphäva eller ändra någon av de skyldigheter som PTS har ålagt TeliaSonera. Målet gäller tre olika skyldigheter. Först behandlas marknadsavgränsningen gällande tillträdesskyldigheten till nätinfrastruktur, därefter skyldigheten för TeliaSonera att nyanlägga fiber och därmed tillhörande villkor avseende ersättning och slutligen skyldigheten som avser villkor för tillhörande installationer.

En återkommande frågeställning, särskilt i fråga om den marknadsavgränsning som PTS har gjort, är om marknaden omfattar, som TeliaSonera hävdar, endast slutkundsunika förbindelser. När optisk fiber eller andra typer av ledningar för elektronisk kommunikation tillhandahålls ända till slutkunden, dvs. in i t.ex. lägenheten eller till ett enskilt företag, så är förbindelsen slutkundsunik. Om förbindelsen däremot tillhandahålls t.ex. till källaren i ett flerfamiljshus, i vilket det finns ett fastighetsnät eller motsvarande, så är denna förbindelse inte slutkundsunik.

Om marknadsavgränsningen endast skulle omfatta slutkundsunika förbindelser, medför det att den punkt i vilken en kundunik förbindelse ansluter till det allmänna kommunikationsnätet - nätanslutningspunkten - alltid kommer att finnas i lägenheten.

2. Marknadsavgränsning gällande tillträdesskyldigheten till nätinfrastruktur - tillträde till optisk fiber

2.1 Inledning

Kammarrätten har inledningsvis att ta ställning till om PTS beslut om marknadsavgränsning är fattat i enlighet med gällande rätt. Denna fråga rymmer flera frågeställningar som kommer att behandlas en efter en. En första fråga är om PTS i sitt beslut om marknadsavgränsning och dithörande tillträdesskyldigheter har hållit sig inom den befogenhet som följer av EU-rätten och svensk rätt. Därefter måste prövas om beslutet som sådant är förenligt med EU-rätten respektive svensk rätt, varvid även beslutets proportionalitet måste bedömas. En ytterligare fråga är om marknaden är korrekt definierad i beslutet, varvid TeliaSoneras invändningar mot PTS marknadsdefinition ska uppmärksammas. Slutligen måste också bedömas om beslutet är tillräckligt

klart och tydligt med beaktande av kammarrättens tidigare praxis.

2.2 Har PTS haft befogenhet att fastställa den relevanta marknaden?

PTS befogenhet att fastställa marknader som kan bli föremål för förhandsreglering följer av 8 kap. 5 § LEK. Enligt denna bestämmelse ska PTS fortlöpande fastställa vilka produkt- och tjänstemarknader som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt LEK. PTS ska enligt samma lagrum beakta kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader (kommissionens rekommendation av den 17 december 2007 om relevanta produkt- och tjänstemarknader inom området elektronisk kommunikation vilka kan komma i fråga för förhandsreglering enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster; 2007 års rekommendation).

Kammarrätten anser att det klart framgår i skyldighetsbeslutet att PTS har beaktat rekommendationen. Det överklagade beslutet är alltså i sig sådant att det rymms inom PTS beslutsbefogenhet.

2.3 Är beslutet förenligt med EU-rätten?

Det överklagade beslutet rymmer PTS analys av marknaden för nätinfrastrukturtillträde (marknad 4) ur ett nationellt perspektiv. TeliaSonera har anfört att marknad 4 endast omfattar accessnät i en snävare mening än den PTS reglerat och hänvisar till det som bolaget företrädesvis har anfört i förvaltningsrätten. Bolaget gör bl.a. gällande att detta framgår av de definitioner som finns i tillträdes- och ramdirektiven av begreppen "accessnät" och "nätanslutningspunkt". Innebörden av definitionerna menar TeliaSonera är att nätanslutningspunkten i ett flerfamiljshus typiskt sett alltid är belägen i lägenheten, vilket innebär att det är i denna punkt som accessnätet börjar (eller slutar). Kundgemensamma fiberförbindelser, som slutar i en punkt i källaren, ingår enligt TeliaSonera inte i accessnätet och ingår därmed heller inte i marknad 4 i 2007 års rekommendation.

Kammarrätten gör beträffande denna fråga följande bedömning.

Marknad 4 definieras i bilagan till 2007 års rekommendation enligt följande: "Tillträde (fysiskt) till nätinfrastruktur i grossistledet (inbegripet accessnät med gemensamt tillträde eller helt öppet tillträde) via en fast anslutningspunkt"

Av ordvalet "inbegripet accessnät" måste slutsatsen dras, även när den danska, engelska, tyska och franska språkversionen beaktas, att fysiskt tillträde till nätinfrastruktur på marknad 4 kan omfatta något utöver accessnät. En konsekvens är att definitionen av "accessnät" i EU:s sekundärrätt inte ensamt avgör frågan om vad som omfattas av marknad 4. Hur accessnät definieras kan inte ge stöd för TeliaSoneras uppfattning att marknad 4 inte kan omfatta nätförbindelser som inte är slutkundsunika. Inte heller det TeliaSonera anfört i övrigt ger stöd för tolkningen att marknad 4 endast omfattar slutkundsunika nätförbindelser.

Vad avser de formella krav som gäller då en nationell regleringsmyndighet fastställer den relevanta marknaden, s.k. notifieringsskyldighet, anser kammarrätten i likhet med förvaltningsrätten att det TeliaSonera har framfört inte leder till annan slutsats än att PTS har fullgjort sin notifieringsskyldighet till kommissionen. Det överklagade beslutet är därmed förenligt med EU:s regelverk.

2.4 Är beslutet förenligt med svensk rätt och är det proportionerligt?

Med stöd av 8 kap. 5 § och 6 § LEK har PTS beslutat att avgränsa den relevanta marknaden i det överklagade beslutet enligt följande: "PTS avgränsar produktmarknaden för nätinfrastrukturtillträde till att omfatta fysiskt tillträde i grossistledet till kopparbaserad (inbegripet fullt och delat tillträde) respektive

fiberbaserad infrastruktur i ett transmissionssystem mellan slutkundens fasta anslutningspunkt, eller motsvarande nätanslutningspunkt, och den nätägande operatörens anslutningspunkt för aktiv transmissionsutrustning i närmast följande nod, eller motsvarande anslutningspunkt. PTS avgränsar den geografiska marknaden för nätinfrastrukturtillträde till att vara nationell.”

Kammarrätten har ovan konstaterat att det ligger inom PTS befogenhet att definiera relevanta marknader mot bakgrund av de förhållanden som råder på den svenska marknaden. Det finns ingen skyldighet för PTS att definiera marknaderna, som kommissionen angett ska analyseras närmare, på exakt samma sätt som kommissionen själv har gjort. Av beslutet framgår att PTS har beslutat att avgränsa den relevanta produktmarknaden och geografiska marknaden efter att ha genomfört en analys av efterfråge- och utbudssubstitutionen. Den marknadsavgränsning som PTS har valt att göra omfattar hela sträckan eller en del av den mellan slutkunden och telestationen eller en nod i ett fiberbaserat nät, dvs. även förbindelser som inte är slutkundsunika.

Kammarrätten konstaterar att detta inte strider mot några svenska bestämmelser om nätinfrastruktur eller marknadsavgränsningar. Enligt LEK måste dock åtgärder som vidtas med stöd av lagen vara proportionerliga, dvs. de får inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och de ska vara proportionerliga med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 kap. 1 § och 2 § LEK.

Vad gäller frågan om beslutets proportionalitet gör kammarrätten följande bedömning.

Det framgår av det överklagade beslutet att TeliaSonera är den största innehavaren av accessnätsinfrastruktur, inklusive optisk fiber. PTS har därför gjort bedömningen att TeliaSonera har en möjlighet att agera oberoende av kunder, konkurrenter och konsumenter. PTS anger att om optisk fiber inte skulle regleras, skulle TeliaSonera kunna välja att försvåra för sina konkurrenter.

De överklagade skyldigheterna syftar till att medge att andra operatörer kan köpa nätinfrastrukturtillträde av TeliaSonera på ett sådant sätt att de kan konkurrera på slutkundsmarknaden för bredbandstjänster genom att tillhandahålla vidareförädlade elektroniska kommunikationstjänster, vilket är syftet med att ålägga TeliaSonera en skyldighet att lämna tillträde. Enligt kammarrätten har PTS gjort sannolikt att skyldighetsbeslutet utan det omtvistade åläggandet inte skulle kunna tillgodose sitt ändamål lika effektivt.

Skyldigheten att erbjuda tillträde till optisk fiber är betungande för TeliaSonera. Syftet med skyldigheten är emellertid att ge möjlighet för tillträdande operatörerna att konkurrera på lika villkor som TeliaSonera. Det underlättar deras möjligheter att etablera sig på marknaden och tillhandahålla bredbandstjänster, vilket dels är syftet med skyldigheten att lämna tillträde, dels generellt främjar konkurrensen.

Kammarrätten finner därför att skyldighetsbeslutet, vid en avvägning mot intresset av att tillträdande operatörer ska kunna få tillgång till reglerade tjänster på rimliga och rättvisa villkor i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster, inte medför så stora olägenheter för TeliaSonera att skyldigheten kan anses strida mot proportionalitetsprincipen. Skyldigheten är därmed proportionerlig och det föreligger en rimlig balans mellan vad det allmänna vinner och TeliaSonera förlorar på grund av de ålagda skyldigheterna. Sammanfattningsvis är beslutet alltså både förenligt med svensk rätt och proportionerligt.

2.5 Är marknaden korrekt definierad i beslutet?

PTS har formulerat skyldighet 2 första stycket på följande sätt:

"TeliaSonera ska vid varje rimlig begäran från annan operatör tillhandahålla tillträde till svart fiber i accessnät mellan slutkundens fasta anslutningspunkt, eller motsvarande anslutningspunkt i TeliaSoneras nät, och TeliaSoneras anslutningspunkt för aktiv transmissionsutrustning i närmast följande nod, eller motsvarande anslutningspunkt."

TeliaSonera har i förvaltningsrätten och kammarrätten yrkat att skyldigheten istället bör formuleras enligt följande:

"TeliaSonera ska vid varje rimlig begäran från annan operatör tillhandahålla tillträde till abonnentledningar i form av svart fiber i accessnät mellan slutkundens fasta nätanslutningspunkt i TeliaSoneras nät, och TeliaSoneras anslutningspunkt för aktiv transmissionsutrustning i närmast följande nod, eller motsvarande anslutningspunkt."

TeliaSonera har även yrkat att skyldighet 2 andra stycket punkten a ska ändras så att, i första och andra punktsatserna, "anslutningspunkter" ändras till ordet "nätanslutningspunkter" och att kammarrätten upphäver andra och fjärde punktsatserna.

Kammarrätten gör följande bedömning.

PTS har som anförts ovan träffat ett val i fråga om hur marknadsavgränsningen på marknaden för nätinfrastuktur tillträde ska göras. PTS avsikt är att reglera hela eller del av sträckan mellan slutkunden och telestationen. PTS har därefter formulerat tillträdesskyldigheten så att det framgår att TeliaSonera på varje rimlig begäran från annan operatör måste tillhandahålla tillträde till svart fiber i accessnät mellan slutkundens fasta anslutningspunkt, eller motsvarande anslutningspunkt i TeliaSoneras nät, och TeliaSoneras anslutningspunkt för aktiv transmissionsutrustning i närmast följande nod, eller motsvarande anslutningspunkt. Genom att formulera skyldigheten med orden "fasta anslutningspunkt, eller motsvarande anslutningspunkt i TeliaSoneras nät" åstadkommer PTS att skyldigheten kommer att omfatta såväl slutkundsunika som icke-slutkundsunika fiberförbindelser.

Regelverket ger den nationella regleringsmyndigheten mycket stora befogenheter att besluta om ingripande skyldigheter för SMP-företag. Kammarrätten prövar inte om det överklagade beslutet är det mest lämpliga beslut som PTS kunde fatta. Domstolsprövningen av PTS beslut syftar till att säkerställa att det är i enlighet med gällande rätt och att viktiga rättssäkerhetsaspekter beaktats. Det faktum att TeliaSonera anser att PTS beslut borde ha formulerats på ett annat sätt utgör inte grund för kammarrätten att upphäva skyldigheterna.

TeliaSonera har anfört att PTS i sitt yttrande till förvaltningsrätten den 24 september 2010 angett att ett fastighetsnät som tillhör en fastighetsägare normalt inte utgör ett allmänt kommunikationsnät, vilket enligt TeliaSonera har betydelse för frågan om nätanslutningspunkten alltid måste vara placerad i lägenheten där abonnenten ansluts till det allmänna kommunikationsnätet eller om nätanslutningspunkten också kan vara placerad i källaren. Enligt kammarrättens mening har detta ingen betydelse, eftersom PTS har valt – mot bakgrund av hur PTS har önskat reglera marknaden för nätinfrastuktur tillträde – att inte använda ordet "nätanslutningspunkt" i skyldighet 2 andra stycket punkten a utan istället har använt orden "slutkundens fasta anslutningspunkt, eller motsvarande anslutningspunkt i TeliaSoneras nät."

Kammarrätten anser därför inte att det finns skäl att omformulera skyldighet 2 så som TeliaSonera har yrkat.

2.6 Är beslutet tillräckligt tydligt?

Som TeliaSonera påpekar har PTS i skyldighetsbeslutet anfört i en sammanfattning att nätinfrastuktur tillträde kan karaktäriseras med bl.a.

kärnegenskapen "kundnikt tillträde till infrastruktur i syfte att etablera en digital anslutning mellan en slutkunds fasta nätanslutningspunkt och operatörens egna tjänstenät."

Det framgår emellertid av övriga delar av beslutet att PTS avsett att i sin marknadsavgränsning inkludera samtliga nätförbindelser som en grossistkund kan komma att behöva för att upprätta en bredbandstjänst mellan en telestation eller en nod i ett fiberbaserat nät och slutkunden. Ett enstaka motsägelsefullt uttalande om kärnegenskaper hos nätinфраstruktur medför inte att PTS avsikt med beslutet eller beslutet i sig blir mindre tydligt.

Kammarrätten har tidigare uttalat att skyldighetsbeslut ska tolkas restriktivt och begrepp som preciserar skyldigheter ska vara så klart och tydligt definierade att de utan svårighet kan läggas till grund för att konstatera skyldigheterna. Tveksamheter och tvetydigheter som leder till oklarhet i fråga om skyldigheternas innebörd eller omfattning måste av rättssäkerhetsskäl tolkas till den enskildes fördel (RK 2009:4). Enligt kammarrättens mening föreligger dock inte sådana tvetydigheter i det överklagade beslutet att det av rättssäkerhetsskäl finns anledning att upphäva hela eller delar av det.

2.7 Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser kammarrätten inte att det finns skäl till att bifalla TeliaSoneras yrkanden avseende skyldighet 2 första stycket och skyldighet 2 andra stycket punkten a. Kammarrätten avslår därmed TeliaSoneras överklagande i dessa delar.

3. Nyanläggning av abonnentanslutningskabel

PTS har med stöd av 4 kap. 8 § LEK i skyldighet 2 andra stycket punkten f ålagt TeliaSonera att nyanlägga abonnentanslutningskabel och i skyldighet 2 andra stycket punkterna g och h ålagt TeliaSonera att tillhandahålla svart fiber enligt följande.

f) Skyldigheten att tillhandahålla tillträde till befintlig svart fiber omfattar även situationer där mindre anpassningar krävs, såsom t.ex. bygling, skarvning och nyanläggning av abonnentanslutningskabel.

g) På de sträckor TeliaSonera inte kan tillgodose en rimlig begäran om befintlig svart fiber med anledning av att där saknas tillgänglig fiber ska TeliaSonera tillmötesgå en rimlig begäran om nyanläggning av fiber mot offert. TeliaSonera kan tillhandahålla nyanläggning av fiber på ett sådant sätt att den tillträdande operatören initialt betalar hela den offerterade, och för det begärda tillträdet relevanta anläggningskostnaden. TeliaSonera ska i sådant fall i gengäld garantera den tillträdande operatören nyttjanderätt under viss tid. Denna ska motsvara avskrivningstiden för fiber som används vid beräkningen av kostnadsorienterade priser för tillträden baserade på optisk fiber. Därefter omfattas den aktuella fibern av regleringen för befintlig svart fiber.

h) En begäran om nyanläggning av fiber ska anses rimlig om TeliaSonera har tillgänglig kanalisation. Begreppet tillgänglig kanalisation inkluderar även de fall där den aktuella kanalisationen behöver iordningsställas för att lägga ny fiber och där det är nödvändigt att göra markarbeten eller att skarva med ny kanalisation. En begäran kan således komma att tillgodoses genom nyttjande av såväl befintlig svart fiber som nyanläggning av fiber.

I skyldighet 9 första stycket punkten 6 har PTS beslutat om vilka ersättningsvillkor som ska gälla vid nyanläggning.

Den danska domstolen Østre Landsret har begärt förhandsavgörande av EU-domstolen i ett mål gällande bl.a. tolkningen av begreppet tillträde i tillträdesdirektivet (mål C-556/12). Generaladvokaten har i förslag till avgörande den 16 januari 2014 kommit till slutsatsen att med begreppet "tillträde" kan även omfattas en skyldighet för en operatör med betydande

marknadsinflytande att nyanlägga en anslutningsledning vars längd inte överstiger 30 meter. EU-domstolens dom i målet föreligger emellertid ännu inte.

Beslut om vilandeförklaring kan i brottmål och tvistemål meddelas med stöd av en allmän bestämmelse om detta i 32 kap. 5 § rättegångsbalken (RB). Någon motsvarande reglering finns inte i förvaltningsprocesslagen (1971:289). Av motiven till förvaltningsprocesslagen framgår dock att avsikten var att det inte behövdes någon hänvisning till 32 kap. 5 § RB i förvaltningsprocesslagen eftersom det ansågs vara en så självklar regel (prop. 1971:30 s. 600). Högsta förvaltningsdomstolen har bl.a. i RÅ 2005 ref. 33 förklarat ett mål vilande i avvaktan på ett avgörande som EU-domstolen förväntades meddela med anledning av att Högsta domstolen begärt tolkning av vissa artiklar i EU-fördraget.

Det kan antas att avgörandet som EU-domstolen meddelar med anledning av Østre Landsrets förhandsbegäran i mål C-556/12 kommer att innehålla en tolkning av tillträdesdirektivet som kan ha betydelse avseende skyldighet 2 andra stycket punkterna f, g och h samt skyldighet 9 första stycket punkten 6. Kammarrätten gör därför bedömningen att frågan om nyanläggning av abonnentanslutningskabel och svart fiber inte bör avgöras förrän EU-domstolen meddelat sitt förhandsavgörande. Parterna har beretts tillfälle att yttra sig över denna fråga och har inte haft några invändningar mot det.

Mot bakgrund av det ovanstående förklarar kammarrätten den del av målet som avser nyanläggning av abonnentsanslutningskabel och svart fiber vilande i avvaktan på EU-domstolens avgörande i mål C-556/12 eller till dess kammarrätten bestämmer annat. Eftersom ett avgörande från EU-domstolen kan dröja avsevärd tid, avgörs övriga delar i förevarande mål genom deldom.

4. Tillhörande installationer

PTS har med stöd av 4 kap. 4 § och 8 § LEK ålagt TeliaSonera bl.a. följande tillträdesskyldigheter som avser tillhörande installationer (skyldighet 4 andra stycket punkten c).

TeliaSonera ska vid varje rimlig begäran från annan operatör tillhandahålla tillträde till tillhörande installationer, dvs. samlokalisering och övriga relevanta installationer som utgör en förutsättning för [att] nätinfrastruktur tillträde ska kunna realiserats.

Tillträdet omfattar följande: c) TeliaSonera ska möjliggöra att samlokalisering operatörer i rimlig omfattning kan dra in egen eller annans kabelförbindelser för anslutning till samlokaliserad utrustning.

TeliaSonera gör gällande att den skyldighet inom ramen för begreppet tillhörande installation som PTS har ålagt TeliaSonera inte utgör en förutsättning för att nätinfrastruktur tillträde ska kunna realiserats. TeliaSonera yrkar därför att kammarrätten ska lägga till "kabelförbindelser för backhauländamål". TeliaSonera vidhåller sitt yrkande från förvaltningsrätten att förhandsavgörande från EU-domstolen bör inhämtas avseende omfattningen av begreppet tillhörande installation.

Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning att de villkor som TeliaSonera föreskrivs att tillämpa har till syfte att den tillträdande operatören ska kunna tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster och att villkoren därmed ska anses vara en del av begreppet tillträde. Skyldigheten är nödvändig för att samlokalisering operatörer ska kunna erbjuda slutkundstjänster på konkurrenskraftiga villkor och skyldigheten är förenlig med kravet på proportionalitet i 1 kap. 2 § LEK.

Kammarrätten anser att det inte föreligger en sådan osäkerhet i fråga om unionsrättens innebörd som motiverar ett inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen. Det finns därför inte något skäl att inhämta ett sådant i

denna fråga. TeliaSoneras yrkande avseende skyldighet 4 andra stycket punkten c lämnas utan bifall och överklagandet i denna del ska därmed avslås.

Slutsatser

Sammanfattningsvis avslår kammarrätten i deldom TeliaSoneras överklagande avseende skyldighet 2 första stycket, skyldighet 2 andra stycket punkten a och skyldighet 4 andra stycket punkten c.

I fråga om skyldigheterna 2 andra stycket punkterna f, g, och h samt skyldigheten 9 första stycket punkten 6 vilandeförklarar kammarrätten målet.

Not.

Den 22 augusti 2014 avskrev kammarrätten målet i de delar som vilandeförklarats efter det att TeliaSonera återkallat sin talan.

Sökord: Abonentanslutningskabel; Accessnät; Anslutningspunkt; Backhaul; Deldom; Fiber; FTTB; LLUB; Marknad 4; Nyanläggning; Nätanslutningspunkt; Nätinfrastruktur tillträde; Optisk fiber; Svart fiber; Tillhörande installationer; Tillträde; Samlokalisering; SMP; Vilandeförklaring.

Litteratur:
